

دلیل مخفی بودن شب قدر چیست؟

۲۱ فروردین ۱۴۰۲ ساعت ۱۶:۴۱

اینکه شب قدر، بین سه یا دو شب عنوان شده یا هر سه شب، شب قدر عنوان شده است برای این است که عبادت شب قدر افضل از عبادت هزار ماه است که هشتاد و سه سال و چهار ماه است

شب قدر، شب رحمت خاص خداوند است. ویژگی‌هایی که شب قدر دارد، شب‌های دیگر ندارد، مانند نزول فرشتگان رحمت و «روح» (که فرشته بزرگ و با عظمت الهی است). همچنین برتری آن بر هزار ماه. به واسطه این ویژگی‌ها، اعمال انسان در این شب از عظمت خاصی برخوردار می‌شود. عبادات در قالب‌های گوناگون، واسطه‌های فیض الهی‌اند. بشر توسط عبادت مستحق پاداش می‌شود و به خاطر گناه سزاوار عذاب می‌شود.

خداوند دارای صفات کمال است و براساس صفات کمال، فیض او بر تمام موجودات هستی و از جمله انسان نازل می‌شود. یکی از صفات خداوند، رحمت است. چون هر یک از صفات الهی از طریق اسباب و واسطه سرازیر می‌شود، صفت رحمت او نیز از راه‌های خاص بر انسان و موجودات نازل می‌شود.

شب قدر یکی از مجاری فیض رحمت الهی است. در این شب خداوند رحمت خود را بر بندگان جاری نموده است، همان گونه که در بسیاری اوقات دیگر مانند ماه مبارک رمضان، اعیاد و روزهای خاصی که به عنوان «ایام الله» ذکر می‌شوند، رحمت بی شمار نازل می‌شود و یا توبه و وجود پیامبران و امامان معصوم، مجاری فیض و رحمت الهی شناخته می‌شوند.

خدا بنا به حکمت و مصلحت و از همه مهم‌تر لطف خود، هر ساله چنین شبی را در مسیر انسان‌ها قرار داد تا به خود آیند و فرصت توبه کردن و جبران گناهان را داشته باشد.

از طرف دیگر چون رحمت الهی بی‌پایان است، کسی که متصل به آن شود، از فواید و برکات آن برخوردار می‌شود. یکی از فواید آن محو تمام گناهان است، چرا که رحمت نامتناهی و بی‌پایان می‌تواند گناهان انسان را که مطمئناً به اندازه رحمت خداوند نیست، از بین ببرد.

اما «شب قدر» چه شبی است؟ شب قدر در ماه رمضان واقع شده است. طبق روایات یکی از شب‌های نوزدهم، بیست و یکم یا بیست و سوم است. در روایت وارد شده که تقدیر در نوزدهم و ابرام (محکم کردن) در بیست و یکم و امضا در شب بیست و سوم است. (۱)

طبق روایات و گفتار بزرگان شب بیست و سوم ماه رمضان به واقع نزدیک‌تر است و اگر معینش نکرده‌اند، به منظور تعظیم امر آن بوده است.

در عین حال مشخص نبودن این شب به طور کامل می‌تواند رحمت و لطف دیگری از خداوند باشد که انسان بتواند در سه شب با خداوند ارتباط برقرار کرده و راز و نیاز کند و از دریای رحمت الهی هر چه بیشتر بهره‌مند باشد یا اگر در یک شب نتوانست رابطه حقیقی را برقرار کند، مأیوس نباشد و در شب‌های بعد جبران نماید و یا اینکه در شب‌های اول، مقدمات ارتباط واقعی و حقیقی را با خداوند برقرار کرده و در شب آخر متصل به دریای با عظمت و بیکران و فیض الهی شود. در هر حال از هر طرف که نگاه کنیم، جز رحمت و لطف خداوند نیست.

بسیاری معتقدند مخفی بودن شب قدر میان شب‌های سال یا در میان شب‌های ماه مبارک رمضان برای این است که مردم به همه این شب‌ها اهمیت دهند، همان‌گونه که خداوند رضای خود را در میان انواع طاعات پنهان کرده، تا مردم به همه طاعات روی آورند و غضبش را میان معاصی پنهان کرده، تا از همه بپرهیزند. دوستانش را میان مردم مخفی کرده، تا همه را احترام کنند.

اجابت را میان دعاها پنهان کرده، تا به همه دعاها روی آورند. اسم اعظم را میان اسم‌هایش مخفی ساخته تا همه را بزرگ دارند و وقت مرگ را مخفی ساخته تا در همه حال آماده باشند. (۲)

نکته دیگر اینکه: چون برای هر رقیقه، حقیقتی است و هر صورت ملکی و زمینی صورت ملکوتی و غیبی دارد، عرفا معتقد هستند، لیلۃ القدر نیز حقیقت واحد است، ولی دارای مراتبی است، زیرا از منازل سیر حبیبی وجود، در قوس نزول و فرایند آفرینش به لیل و لیلالی تعبیر می‌شود. در قوس صعود که رو به تکامل و صعود است، به یوم و آیام یاد می‌شود، (۳) ولی جلوه زمینی و زمانی آن در دهه آخر ماه رمضان به خصوص شب‌های ۱۹، ۲۱، ۲۳ است که دقیقاً مشخص نشده در چه شبی است.

مرحوم شیخ عباس قمی در این باب تصریح نموده که اگر شب قدر به طور دقیق از سوی ائمه معین نشده، برای این است که مؤمنان حداکثر استفاده را از چند شب ماه مبارک رمضان ببرند. در سه شب احیا و شب زنده داری داشته باشند. (۴) بنابراین مسلمانان فراموش نکرده‌اند، اما در آموزه‌های دینی دلایل و اسرار و حکمت‌های نهفته این شب مشخصاً بیان نشده است.

برخی از بزرگان اهل تفسیر در این باره گفته‌اند:

هر سه شب در قدر بودن مدخلیت دارد، زیرا در شب نوزده تقدیر امور می‌شود، بیست و یکم حکم می‌شود، بیست و سوم مبرم و حتمی می‌شود.

برخی دیگر برآنند که گرچه طبق روایات متعدد، شب بیست و سوم شب قدر است، اما اینکه در بعضی اخبار بین سه یا دو شب بیان فرموده یا هر سه شب را مدخلیت داده، برای این است که عبادت شب قدر افضل از عبادت هزار ماه است که هشتاد و سه سال و چهار ماه است. در عبادت اول باید تخلیه کرد. سپس تخلیه. در شب نوزده و بیست و یک شب تخلیه است که باید از گناهان و معاصی و صفات خبیث و عقاید فاسد توبه کرد. قلب را پاک و پاکیزه نمود. خود را آماده کرد. اگر گناهان جبران دارد، جبران کند که در شب بیست و سوم عبادت به درجه اعلی قبول برسد. (۵)

نزول فرشتگان در شب قدر به محضر امام عصر حقیقتی غیر قابل تردید است. این مسأله خاستگاه و حیانی دارد. عرفی نیست. در قرآن کریم در این باب به روشنی سخن گفته شده: «تَنْزَلُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ»؛ در شب قدر ملائکه و روح به فرمان پروردگارش با هر چیزی نازل می‌شوند. (۶)

*پی نوشت‌ها:

۱. علامه طباطبایی، تفسیر المیزان، نشر جامعه مدرسین، قم بی تا، ج ۲۰، ص ۷۶۹.
۲. ناصر مکارم تفسیر نمونه، نشر دار الکتب الاسلامیه تهران، بی تا، ج ۲۷، ص ۱۹۰.
۳. صادقی، سیمای اهل بیت در عرفان امام خمینی، نشر مؤسسه آثار امام خمینی، ۱۳۸۵ ش، ص ۳۶۴.
۴. شیخ عباس قمی، مفاتیح الجنان، فرهنگ اسلامی، تهران، ۱۳۷۰ ش، ص ۴۱۱.
۵. سیدعبدالحسین طیب، أطیب البیان فی تفسیر القرآن، نشر بنیاد فرهنگ اسلامی، بی تا، ج ۱۴، ص ۱۷۶.
۶. قدر (۹۷) آیه ۴.

منبع: فارس

آدرس مطلب :

